

Estudi del transport de protons en ambients aquosos pel mètode de l'enllaç empíric de valència

Jordi Martí

**Grup de Simulació amb Ordinador en Matèria Condensada,
Departament de Física i Enginyeria Nuclear, UPC**

Col·laboració amb:

Daniel Laria

**Universitat de Buenos Aires i
Comissió Nacional d'Energia Atòmica (Argentina)**

Elvira Guàrdia

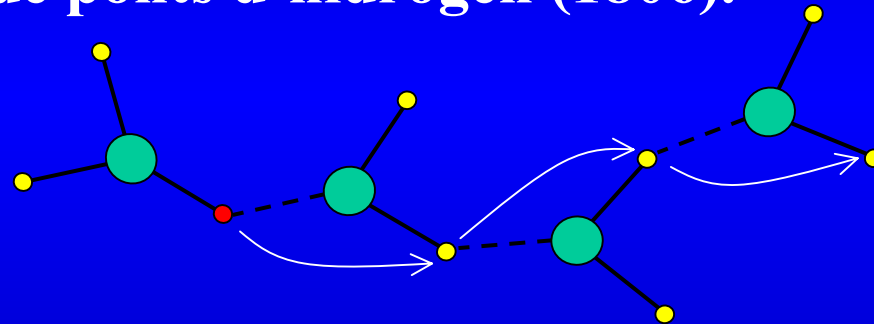
**Grup de Simulació amb Ordinador en Matèria Condensada,
Departament de Física i Enginyeria Nuclear, UPC**

Sumari

1. Motivació
2. Mètode de **l'enllaç empíric de valència**
3. Detalls de les simulacions i model de potencial
4. Solvatació del protó en excés: **estructura**
5. **Ritmes de transferència** del protó
6. Coeficients de transport: **difusió**
7. **Espectroscòpia**
8. Conclusions i perspectives

Motivació

1. **El transport de protons** juga un paper clau en processos com l'equilibri àcid-base (pH), l'autoionització de l'aigua o el transport de càrregues en membranes biològiques.
2. **Mecanisme de Grotthuss:** “Salts” del protó al llarg de cadenes de ponts d'hidrogen (1806).

3. Importància de l'**aigua supercrítica** ($P_c = 220$ bar, $T_c = 647$ K) en processos de corrosió, hidròlisi, oxidació de residus orgànics, catàlisi, etc.
4. Els ponts d'hidrogen en aigua supercrítica són **febles**. Això hauria de tenir certa influència en el mecanisme de transport del protó.

Mètode de l'enllaç empíric de valència (EVB)

L'hamiltonià EVB governa la dinàmica dels nuclis amb coordenades $\{\mathbf{R}\}$:

$$\hat{H}_{\text{EVB}}(\{\mathbf{R}\}) = \sum_{i,j} |\phi_i\rangle h_{ij}(\{\mathbf{R}\}) \langle \phi_j|$$

on $|\phi_i\rangle$ són **estats diabàtics de valència** i els seus valors propis $\varepsilon_0(\{\mathbf{R}\})$ configuren la superfície d'energia potencial de Born-Oppenheimer.

L'estat fonamental $|\psi_0\rangle$ satisfà:

$$\hat{H}_{\text{EVB}} |\psi_0\rangle = \varepsilon_0(\{\mathbf{R}\}) |\psi_0\rangle$$

$|\psi_0\rangle$ es pot expressar en una base $|\phi_i\rangle$:

$$|\psi_0\rangle = \sum_i c_i |\phi_i\rangle$$

I, donada la **superfície d'energia potencial**:

$$\varepsilon_0(\{\mathbf{R}\}) = \sum_{i,j} c_i c_j h_{ij}(\{\mathbf{R}\})$$

la dinàmica dels nuclis de massa M_k es pot calcular amb:

$$M_k \frac{d^2 \mathbf{R}_k}{dt^2} = - \sum_{i,j} c_i c_j \nabla_{\mathbf{R}_k} h_{ij}(\{\mathbf{R}\})$$

Mecanisme per generar la dinàmica del sistema

1. Construcció de l'**hamiltonià (estats diabàtics)**:

- a. Per una configuració donada, la molècula d'aigua més propera al protó en excés es considera que, juntament amb el protó, forma l'**hidroni H_3O^+** (molècula "pivot")
- b. Les aigües que formen ponts d'hidrogen amb el H_3O^+ s'identifiquen com a possibles acceptadors del protó
- c. Considerem la següent capa de solvatació...

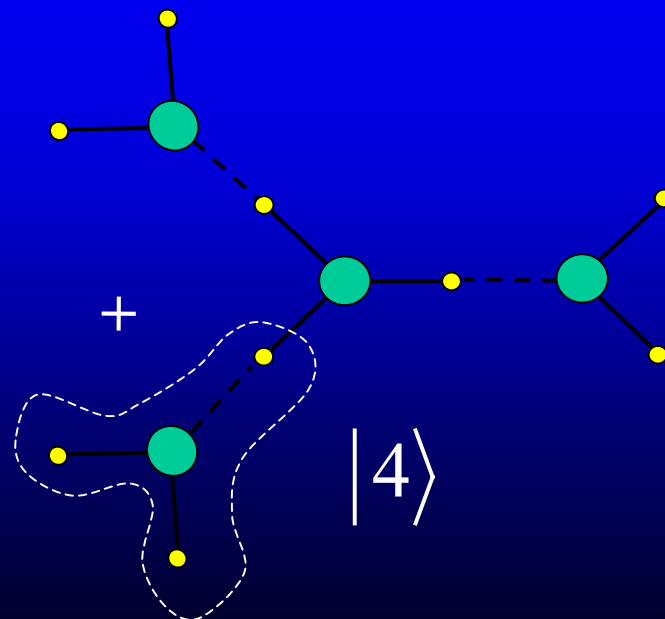
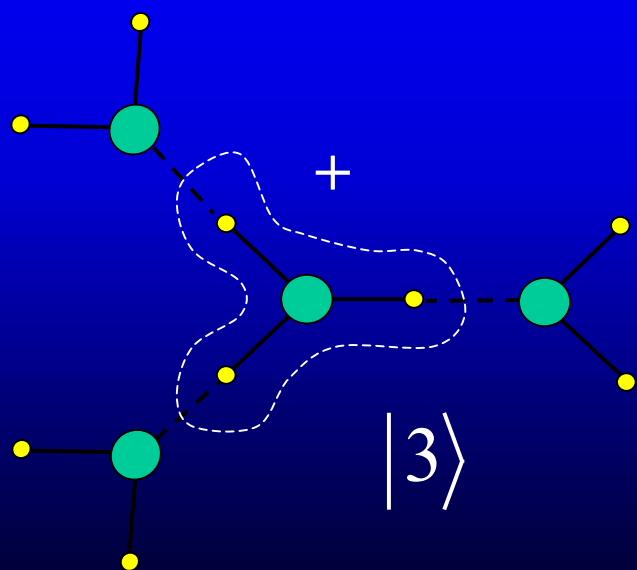
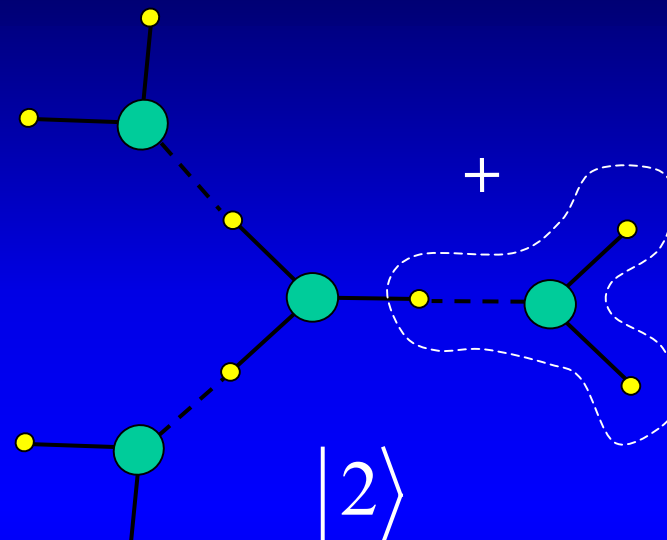
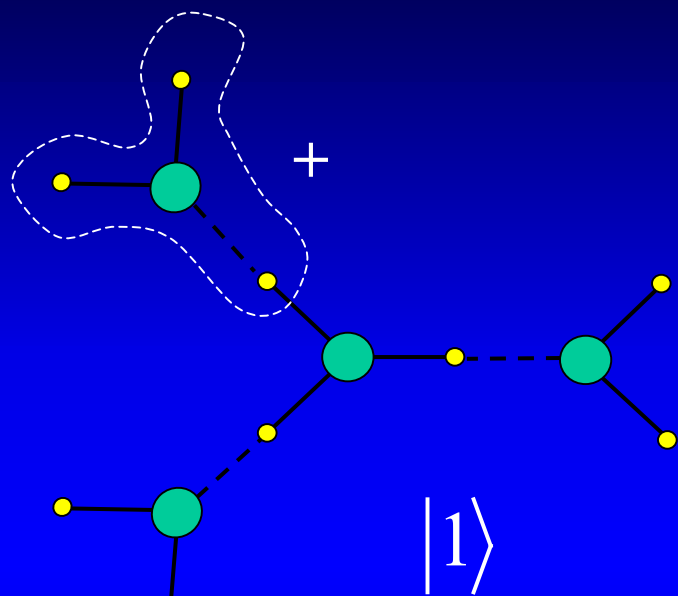
2. **Diagonalització** del hamiltonià, que proporciona els valors i vectors propis de l'estat fonamental $|\psi_0\rangle$

3. Les **forces quàntiques** sobre els nuclis es calculen mitjançant el teorema de Hellmann-Feynman:

$$\mathbf{F}_{\{\mathbf{r}\}} = -\left\langle \psi_0 \left| \frac{\partial \hat{H}_{\text{EVB}}}{\partial \{\mathbf{R}\}} \right| \psi_0 \right\rangle = -\sum_i c_i^2 \frac{\partial \hat{H}_{ii}}{\partial \{\mathbf{R}\}} - 2 \sum_{i \neq j} c_i c_j \frac{\partial \hat{H}_{ij}}{\partial \{\mathbf{R}\}}$$

4. Es calcula la resta de **forces clàssiques**

Exemple: 4 estats EVB (diabàtics) pel complex d'Eigen (H_9O_4^+)

Característiques de les simulacions

1. Sistemes compostats per **1 protó en excés** i **125** molècules d'aigua
2. Col·lectiu microcanònic (N,V,E) en condicions **ambient** (298 K, 1 gcm⁻³) i **supercrítiques**: T = 673 ± 20 K, a diverses densitats (0.05, 0.1, 0.3, 0.65, 1 gcm⁻³)
3. Pas de temps **Δt = 0.5 fs**
4. Condicions periòdiques de contorn + **suma d'Ewald** per interaccions de llarg abast (Coulomb)
5. Definició **geomètrica** dels ponts d'hidrogen:

$$r(\text{O}^* \cdots \text{H}) < 2.8 \text{ \AA}, \quad \varphi(\text{H} - \text{O} \cdots \text{O}) < 30^\circ$$

Model de potencial [Schmitt and Voth, J.Chem.Phys. 111, 9361 (1999)]

Termes diagonals de $\hat{H}_{\text{EVB}}$ (energia cinètica + potencial) :

$$h_{ii} = V_{\text{H}_3\text{O}^+}^{\text{intra}} + \sum_{k=1}^N V_{\text{H}_2\text{O}}^{\text{intra},k} + \sum_{k=1}^N V_{\text{H}_3\text{O}^+, \text{H}_2\text{O}}^{\text{inter},k} + \sum_{k < k'}^N V_{\text{H}_2\text{O}}^{\text{inter},kk'}$$

Tensió OH tipus Morse + termes angulars HOH harmònics

Tensió OH harmònica + termes angulars HOH harmònics

Lennard-Jones per OO' + Coulomb + part repulsiva per O*O

TIP3P:
Coulomb + Lennard-Jones

Termes no-diagonals de $\hat{H}_{\text{EVB}}$ (acoblament entre estats diabàtics, que dóna la probabilitat de transferència del protó):

$$h_{ij} = (V_{\text{const}}^{ij} + V_{\text{ex}}^{ij}) \cdot A(R_{\text{OO}}, q)$$

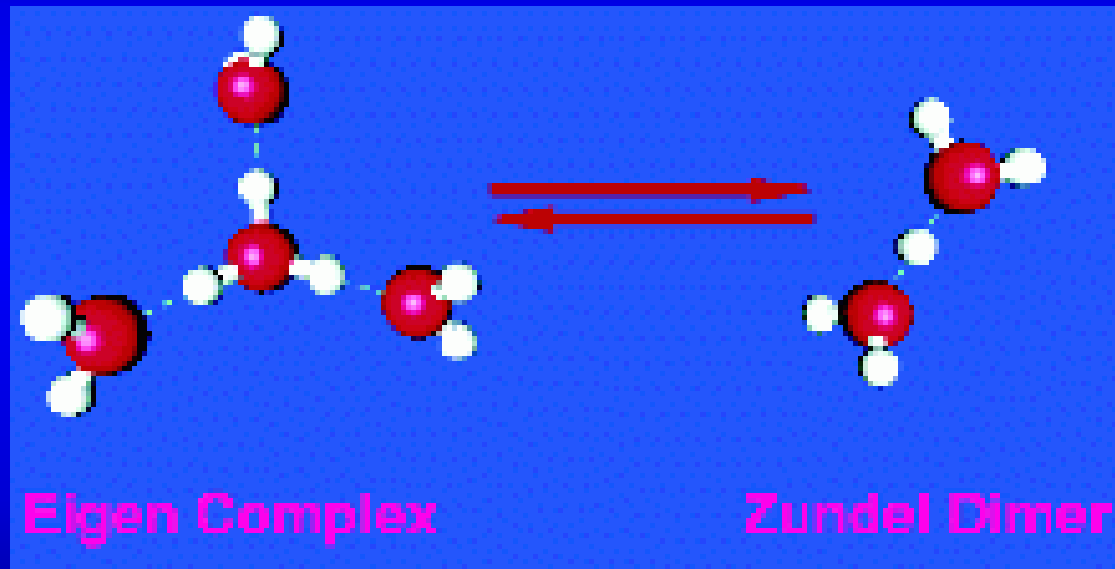
Terme constant
d'acoblament

Força electrostàtica de bescanvi
entre les 7 càrregues puntuals en
el dímer de Zundel (H_5O_2^+) i les
N-1 aigües que resten

Terme “damping” que
cancel·la l'acoblament de
geometries no-favorables

Solvatació del protó en excés:

Per un protó en excés en aigua, hi ha 2 estructures rellevants:
El dímer de Zundel (H_5O_2^+) i el catió d'Eigen (H_9O_4^+)

A les simulacions, hem observat que hi ha **interconversió** entre ambdues estructures: complex híbrid (H_5O_2^+)/(H_9O_4^+)

Energia lliure d'un paràmetre d'ordre ξ

$$\xi = c_1^2 - c_2^2$$

$$\beta W(\xi^*) \propto -\ln[\langle \delta(\xi - \xi^*) \rangle]$$

$\xi = 0 \rightarrow$ dímer de Zundel

$\xi = 1 \rightarrow$ complex d'Eigen

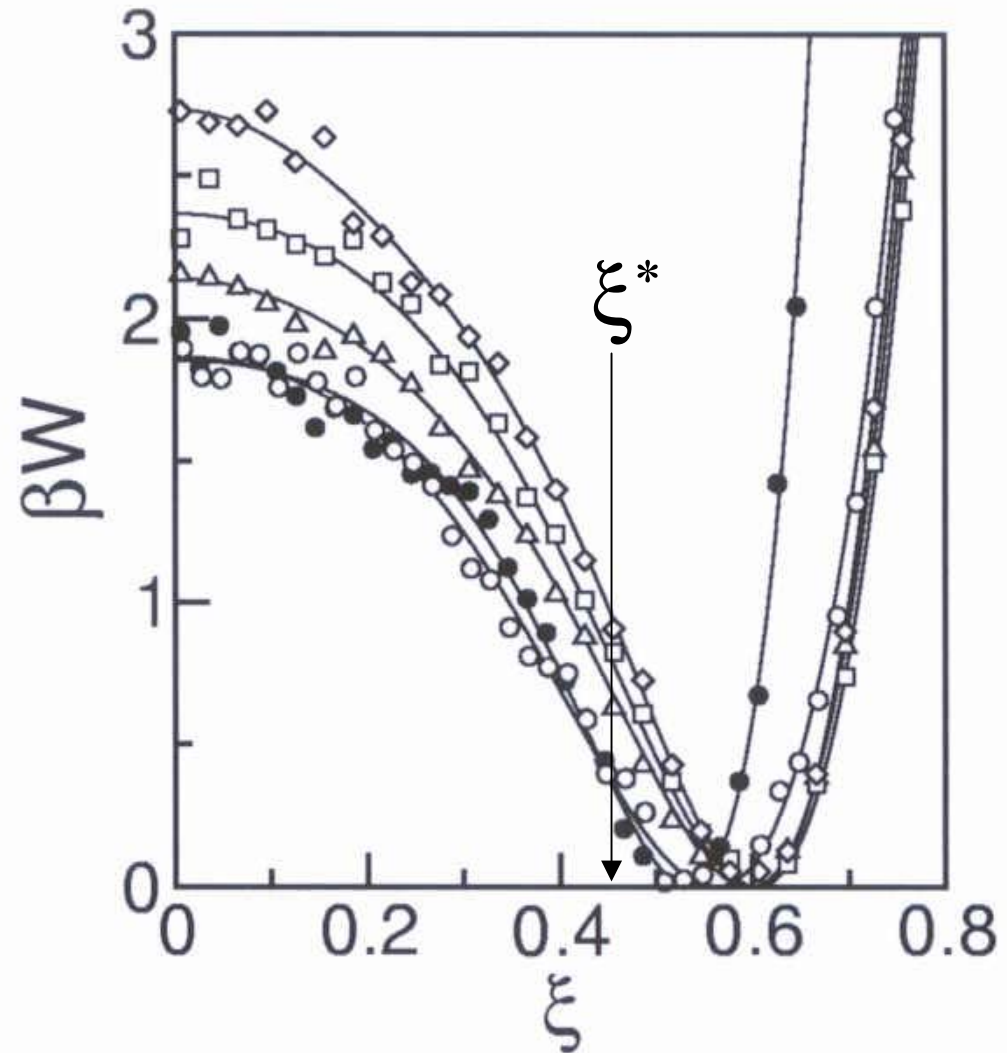
T = 298 K, $\rho = 1 \text{ gcm}^{-3}$ ●—●

T = 673 K, $\rho = 1 \text{ gcm}^{-3}$ ○—○

T = 673 K, $\rho = 0.3 \text{ gcm}^{-3}$ △—△

T = 673 K, $\rho = 0.1 \text{ gcm}^{-3}$ □—□

T = 673 K, $\rho = 0.05 \text{ gcm}^{-3}$ ◇—◇

Constants d'equilibri

$$K_{eq} = \frac{x_{Eigen}}{x_{Zundel}} = \frac{\int_{\xi^*}^{\infty} \exp(-\beta W(\xi)) d\xi}{\int_0^{\xi^*} \exp(-\beta W(\xi)) d\xi}$$

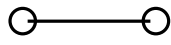

ρ_w (gcm ⁻³)	x_E	K_{eq}
0.05	0.76	3.2
0.1	0.73	2.7
0.3	0.70	2.3
0.65	0.67	2.1
1.0	0.63	1.7
1.0 (298 K)	0.55	1.2

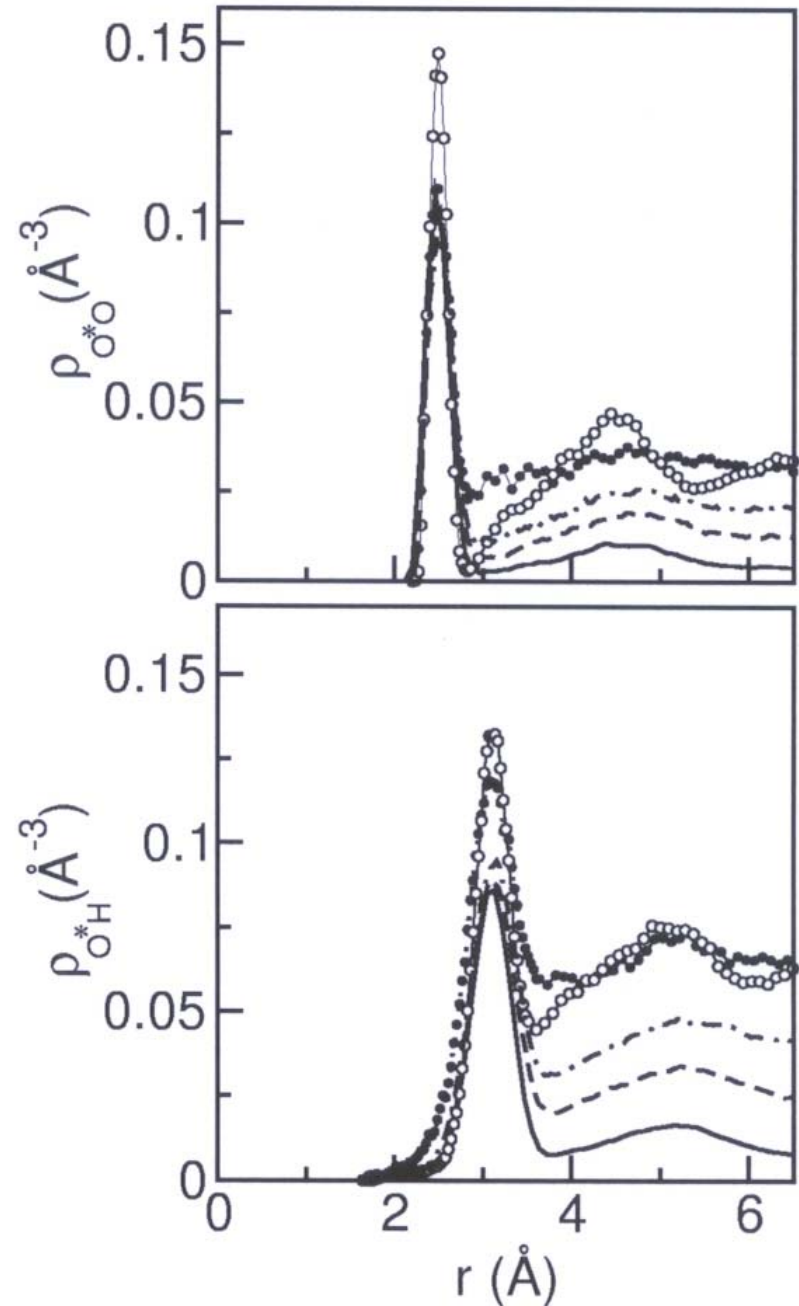
Densitat local de l'aigua pivot

$$\rho_{O^*\alpha}(r) = \frac{1}{4\pi r^2} \left\langle \sum_i \delta(|r_{O^*} - r_i^\alpha| - r) \right\rangle$$

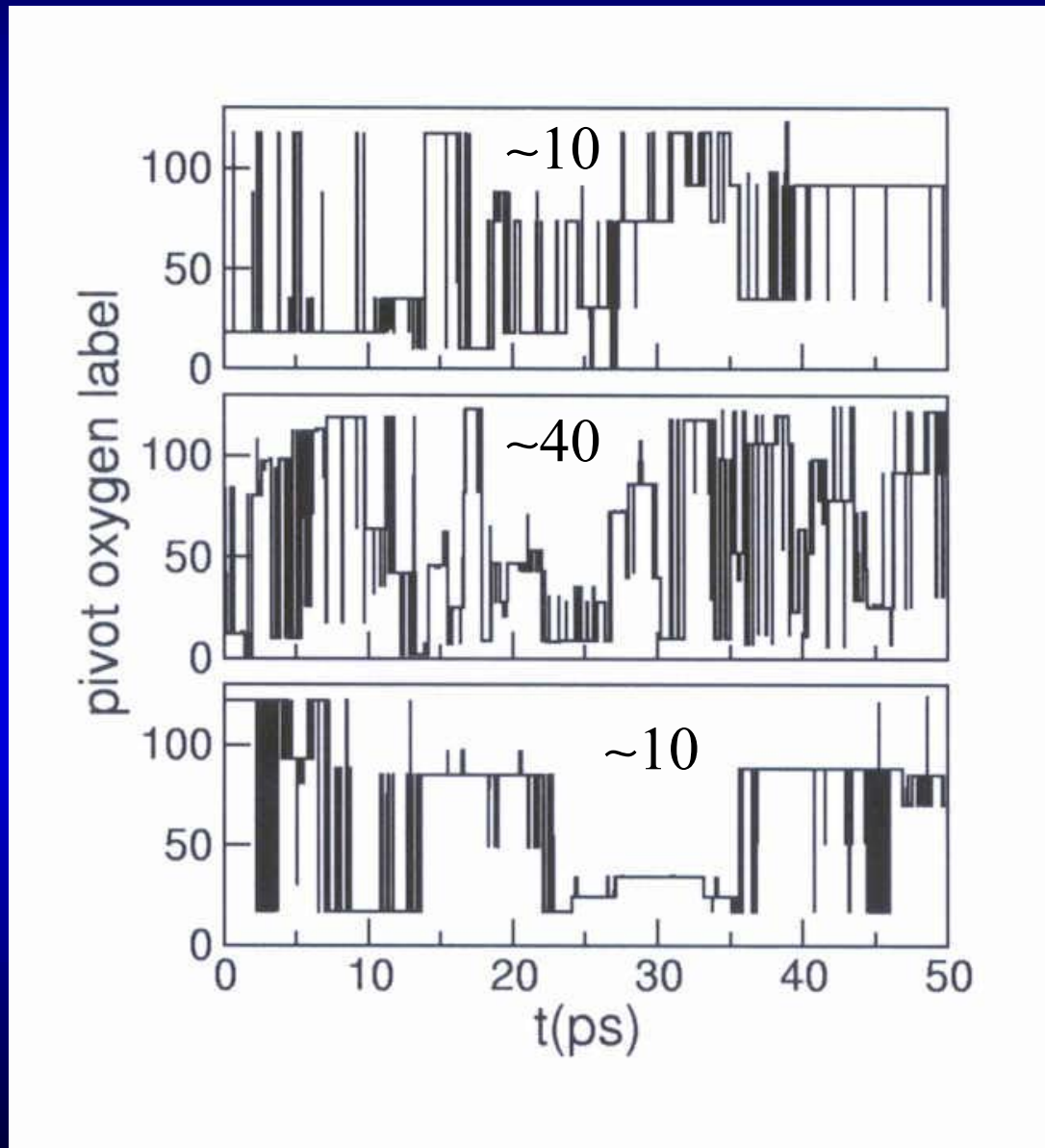
$\alpha = \text{O, H}$

No hi ha cap evidència d'una molècula **pivot acceptadora de pont d'hidrogen: O—H.....O***

T = 298 K, $\rho = 1 \text{ gcm}^{-3}$	
T = 673 K, $\rho = 1 \text{ gcm}^{-3}$	
T = 673 K, $\rho = 0.65 \text{ gcm}^{-3}$	
T = 673 K, $\rho = 0.3 \text{ gcm}^{-3}$	
T = 673 K, $\rho = 0.05 \text{ gcm}^{-3}$	

Històries de transferència del protó

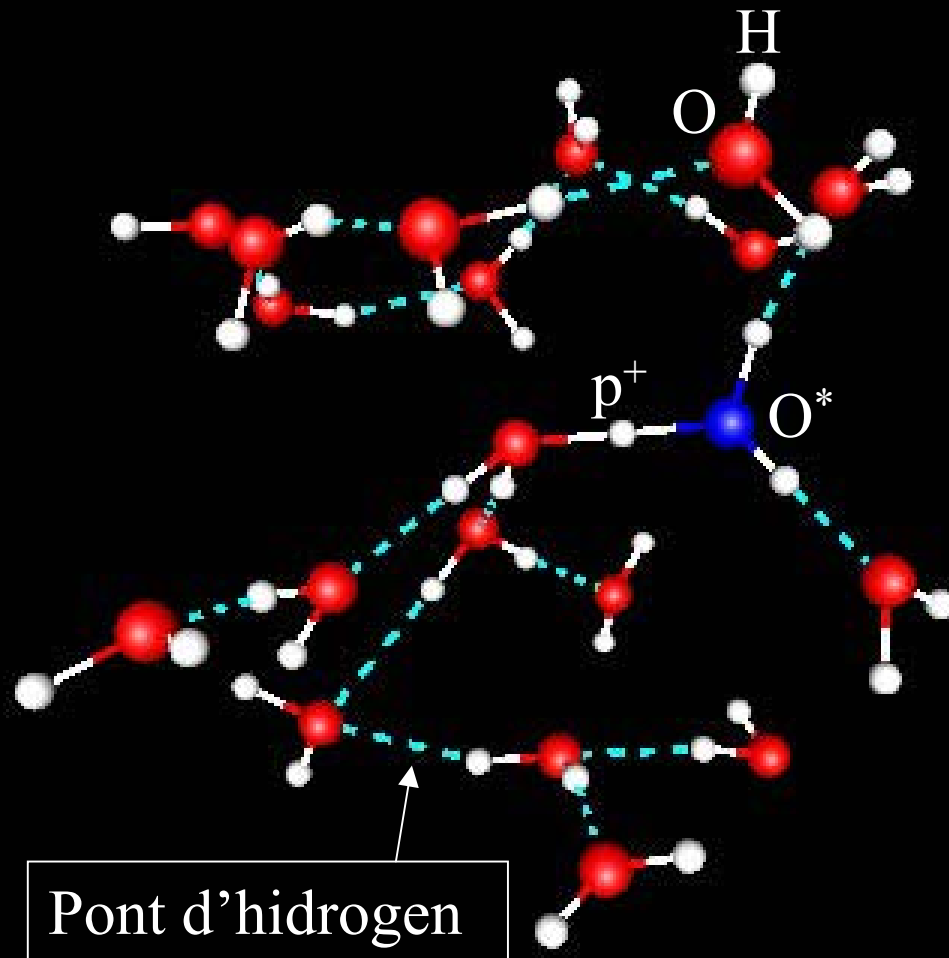
← $T = 673$ K,
 $\rho = 0.05$ gcm $^{-3}$

← $T = 673$ K,
 $\rho = 1$ gcm $^{-3}$

← $T = 298$ K,
 $\rho = 1$ gcm $^{-3}$

Aigua en condicions ambientals (298 K, 1 g/cm³)

Transferència
del protó:

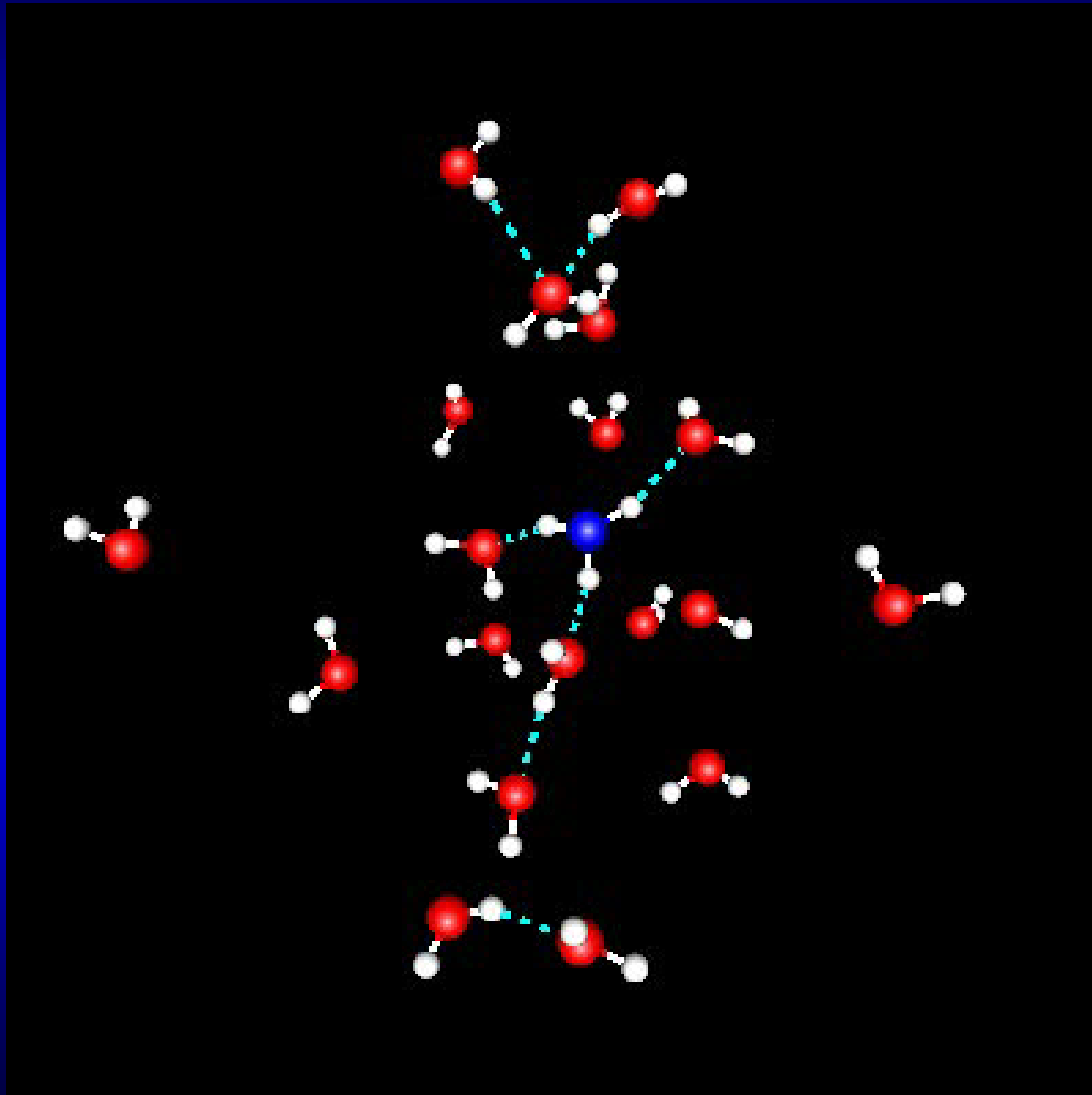
**Mecanisme de
“Moisés”:**

Trencament d'un
pont d'hidrogen a
la segona capa de
solvatació

[Agmon, N.
Chem. Phys. Lett.
244, 456 (1995)]

(Actualment hi ha
certa controvèrsia)

Aigua supercrítica (673 K, 0.05 g cm⁻³)

**Transferència del
protó:**

**No hi ha evidència
del mecanisme de
“Moisés”:**

**La segona capa de
solvatació gairebé
no existeix. És un
fenomen restringit
a la primera capa
de coordinació**

Ritmes de transferència del protó

$$C(t) = \frac{\langle h_i(t) \cdot \delta h_i(0) \rangle}{\langle (\delta h_i)^2 \rangle}, \text{ on } \delta h_i(t) = h_i(t) - \langle h_i \rangle$$

La **funció característica** $h_i(t)$ es defineix com:

$$h_i(t) = \begin{cases} 1, & \text{si el pivot existeix a temps } t \\ 0, & \text{en altre cas} \end{cases}$$

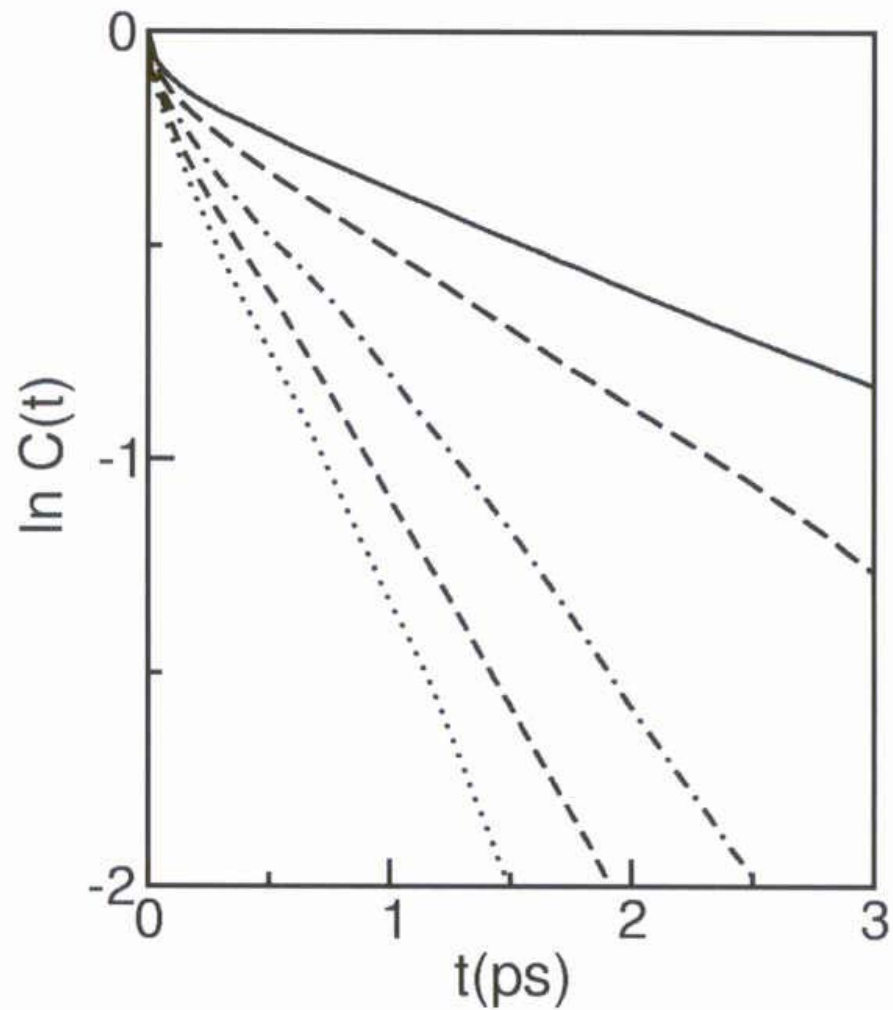
El comportament a temps llarg de $C(t)$ (hipòtesi de regressió d'Onsager) dóna el **ritme de transferència del protó** τ_{tr}^{-1} :

$$C(t) \propto \exp \left\{ -\frac{t}{\tau_{tr}} \right\}$$

Ritmes de transferència del protó (a 673 K)

$\rho = 0.05 \text{ gcm}^{-3}$ ———
 $\rho = 0.1 \text{ gcm}^{-3}$ - - - -
 $\rho = 0.3 \text{ gcm}^{-3}$ - · - · -
 $\rho = 0.65 \text{ gcm}^{-3}$ - - - -
 $\rho = 1 \text{ gcm}^{-3}$ ······

$\rho_w \text{ (gcm}^{-3}\text{)}$	$\tau_{tr}^{-1} \text{ (ps)}$
0.05	2.4
0.1	3.6
0.3	6.8
0.65	9.7
1.0	11.7
1.0 (298 K)	3.0

Transport del protó en excés

Resultats experimentals

A 298 K, els protons aïllats es difonen unes 4 vegades més ràpid que l'aigua: **mecanisme de Grotthuss**

Quan la temperatura augmenta, les dues mobilitats es fan properes i, en **ambients supercrítics a baixa densitat**, resulta que l'aigua es difon prop d'un ordre de magnitud més de pressa que els protons

Difusió de la coordenada del protó

$$D_{\text{H}^+} = \frac{1}{6} \lim_{t \rightarrow \infty} \frac{d}{dt} \left\langle \left| r_p(t) - r_p(0) \right|^2 \right\rangle, \text{ amb } r_p = \sum_{i=1}^L c_i^2 r_{pvt}^i$$

Difusió a 673 K

ρ_w (gcm ⁻³)	D_{H^+} (Å ² ps ⁻¹)	D_w	$D_{H^+}^*$
0.05	6.2 ± 0.4	54.1	7.5
0.1	5.5 ± 0.8	24.8	5.3
0.3	3.0 ± 0.8	9.2	2.6
0.65	2.7 ± 0.7	5.0	1.9
1.0	2.6 ± 0.5	2.4	—
1.0 (298 K)	0.45 ± 0.11	0.32	—

$D_{H^+}^*$ és la difusió d'un model simplificat amb un únic estat EVB: la mobilitat d'un protó en ambients supercrítics és bàsicament deguda a la **difusió hidrodinàmica**

Espectroscòpia del protó

Espectre d'absorció infraroig

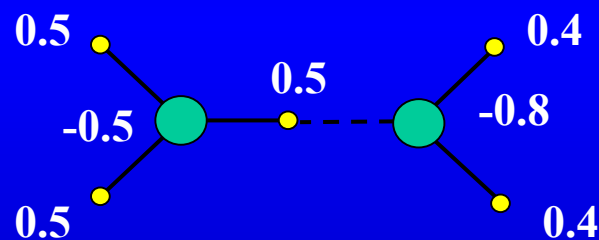
$$I(\omega) \propto \int_0^{\infty} \exp(-i\omega t) \langle \dot{\boldsymbol{\mu}}(t) \cdot \dot{\boldsymbol{\mu}}(0) \rangle dt$$

En l'esquema EVB:

$$\dot{\boldsymbol{\mu}}(t) = \sum_i q_i(t) \dot{\mathbf{R}}_i(t) + \sum_i \dot{q}_i(t) \mathbf{R}_i(t)$$

on

$$q_i(t) = \sum_j c_j^2 q_i^j \rightarrow$$

i q_j^i és la càrrega del lloc i -èssim que participa en el j -èssim estat EVB. Els coeficients $\dot{q}_i(t)$ es poden obtenir de:

$$\dot{c}_i = \sum_{j \neq 0} \frac{1}{\mathcal{E}_j - \mathcal{E}_0} \left(\sum_k \nabla_{\mathbf{R}_k} h_{j0} \cdot \mathbf{R}_k \right) \langle \phi_i | \psi_j \rangle$$

Càlcul de $\dot{q}_i(t)$:

$$\dot{q}_i = \sum_{k=1}^{N_{estats}} 2c_k \dot{c}_k q_i^k$$

De:

$$|\dot{\psi}_0\rangle = \sum_i \dot{c}_i |\phi_i\rangle \Rightarrow \dot{c}_i = \langle \phi_i | \dot{\psi}_0 \rangle$$

fent ús de :

$$\langle \psi_n | \times \frac{d}{dt} (\hat{H} |\psi_0\rangle = \epsilon_0 |\psi_0\rangle) \Rightarrow \langle \psi_n | \dot{\hat{H}} |\psi_0\rangle = (\epsilon_0 - \epsilon_n) \langle \psi_n | \dot{\psi}_0 \rangle$$

introduint $|\psi_n\rangle$, sumant-ho tot i multiplicant per $\langle \phi_j |$ tenim:

$$\langle \phi_i | \dot{\psi}_0 \rangle = \sum_n \frac{\langle \psi_n | \dot{\hat{H}} |\psi_0\rangle \langle \phi_j | \psi_n \rangle}{\epsilon_0 - \epsilon_n}$$

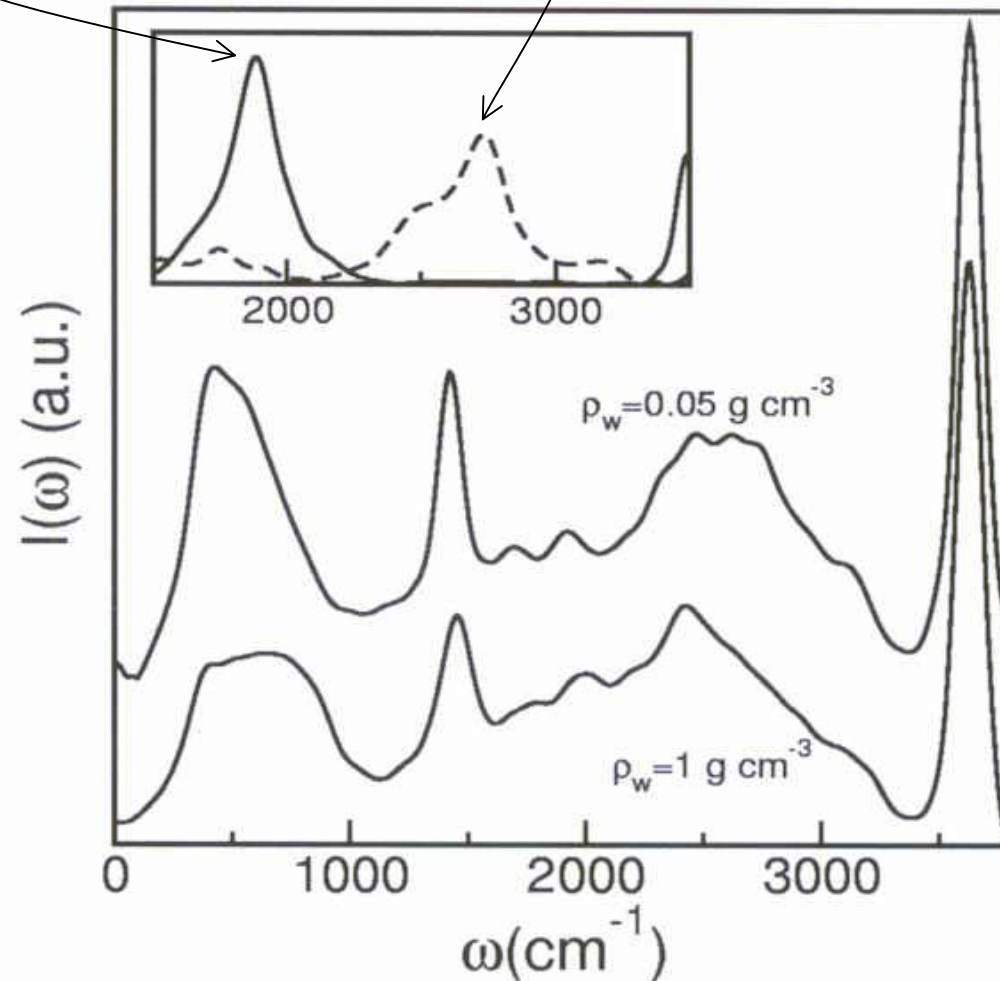

Espectre infraroig d'absorció a 673 K

Catió d'Eigen (fase gas)

Dímer de Zundel (fase gas)

Dues bandes prominents associades amb el protó en excés: a 2000 i a 2500 cm^{-1} . La darrera pateix un desplaçament al blau a baixes densitats: **efecte de grumoll** (“clustering”)

Conclusions

- El mètode EVB és apropiat per l'estudi de la transferència de protons en medis aquosos

- S'observa evidència de l'efecte “**grumoll**”:

(a) L'estructura dominant en estats a alta temperatura i baixa densitat és l'anomenat **complex d'Eigen**, mentre que les estructures d'Eigen i Zundel són igualment presents en condicions ambientals

(b) El **ritme de transferència del protó** en estats supercrítics a baixa densitat és menor que en els d'alta densitat

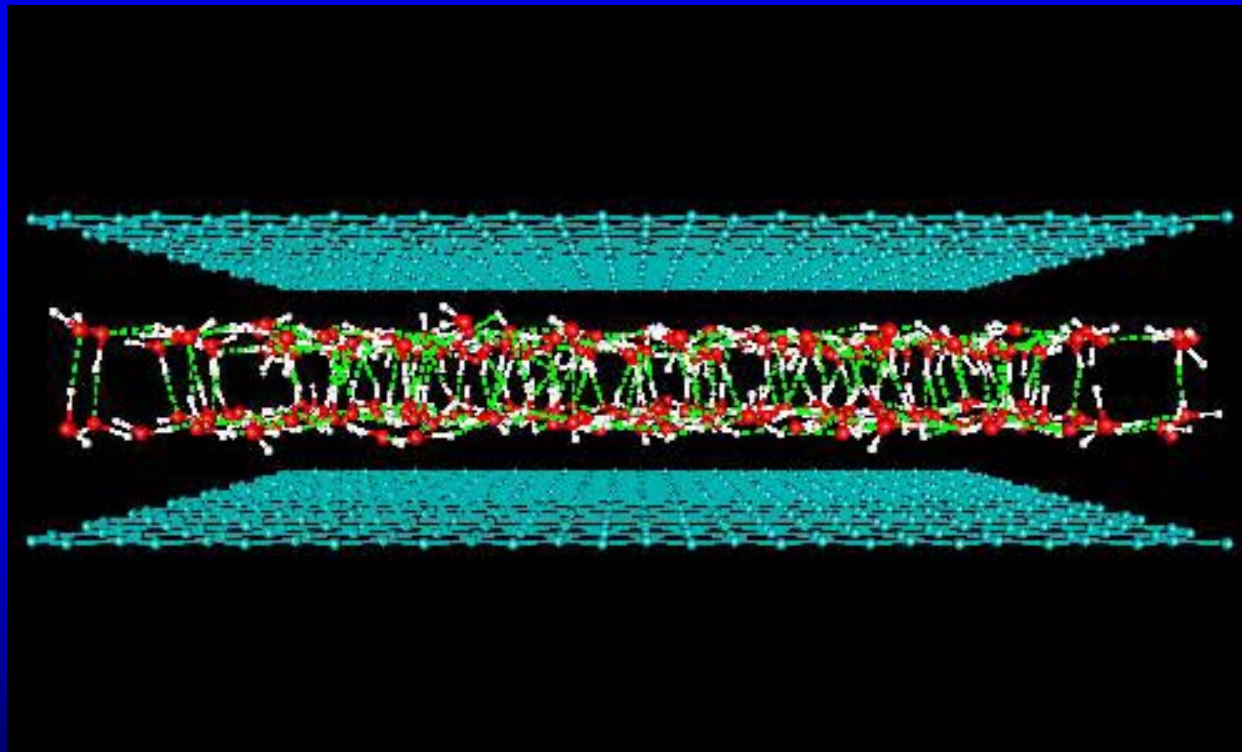
(c) D'acord amb les evidències experimentals, **la difusió es redueix** quan anem a ambients propers al vapor: el mecanisme de Grotthuss es redueix a favor de la difusió hidrodinàmica

- Els espectres d'absorció indiquen un **desplaçament al blau** per densitats decreixents, que podem associar a les característiques de la transferència del protó

Perspectives

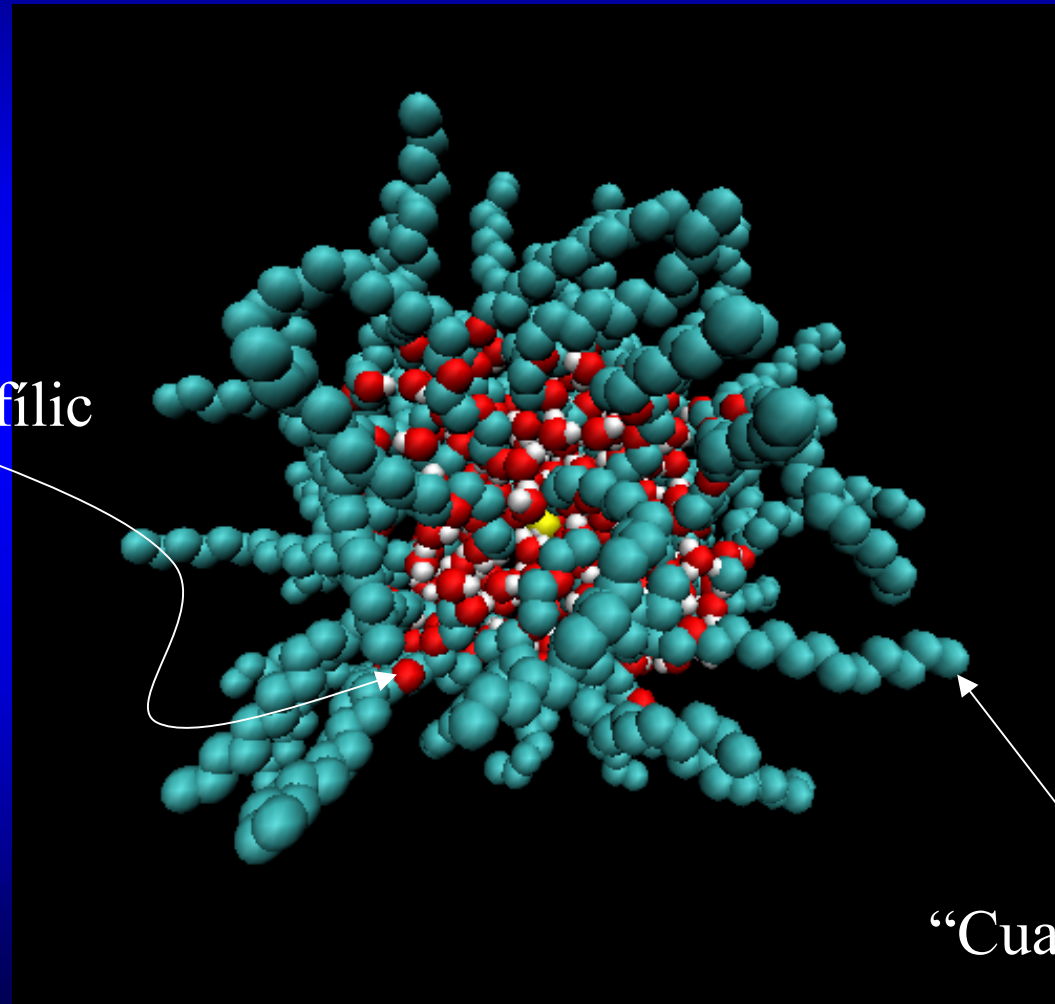
- **Mecanisme de la transferència del protó:** és realment el de “Moisés” en condicions ambientals? Què passa en entorns supercrítics (a baixa densitat)?
- Millora del **model de potencial:** el model actual està ajustat a un valor del moment dipolar de l'aigua de 2.5 D, mentre que en fase gas $\mu = 1.85$ D
- Introducció **d'efectes quàntics** en el tractament del p^+ : ens pot permetre corregir la sub-estimació del coeficient de difusió i els ritmes de transferència

- **Transferència del protó en aigua en interfases**
  - a) **En geometries quasi-2D: aigua en l'interior de parets de grafit**

b) p^+ dins d'una micel·la inversa: connexió amb problemes biològics

“Cap” hidrofílic

“Cua” hidrofòbica